

Jouni Jäppinen
IKUISET SEPRAT. TYTÄRSAARELAISTEN JA VIROLAISTEN SUHTEET ENNEN TOISTA MAAILMANSOTAA.

Toinen painos, Loviisa 2016

Omakustanteena julkaistu Ikuiset seprat ei edusta tyypillisintä historianantutkimusta. Tekijän omankin arvion mukaan kirjantekoa seprakulttuurista on ohjannut tiukan akateemisuuden sijasta myös ”vaisto” ja käsityöläiskokemukseen perustuva ”taiteellinen produktio”. Tulos on silti ansiokas ja persoonallinen - riippumatta siitä, mitä mainitut ilmaukset oikeastaan tarkoittavat.

Jäppinen selittää varsin laajasti lähtökohtiaan: lähdeaineistoa, jopa lähdekritiikkiä, Tytärsaaren varhaishistoriaa, sen erikoisasemaa ja muuta. Perusteellista starttia väheksymättä typistäisin ydinsisällöksi käytettävissä olleen muistitiedon keruun, itse tehdyt haastattelut kotimaassa ja Virossa sekä saadun tiedon suhteen perinteiseen historianantutkimukseen. Lyhyesti sanoen ”muisti” ja subjektiivisten kokemusten käyttö johdattavat kirjoittajan tietoisesti ruohonjuuritasolle tarkkailemaan muodikkaasti jotain

sellaista, mikä usein jää pimentoon; näin ainakin Jäppisen hieman poleemisen väittämän mukaan. Tekijää on houkutellettu aiheen pariin myös oman suvun tytärsaarelaistautta, joka sekin tulee selostetuksi ja josta on ollut apua haastattelujen teossa.

Jäppinen yltää tarkoin rajatusta eli alkuun niukan tuntuista aiheesta oivaltaviin havaintoihin. Ajoittainen rönsyily suuntaan jos toiseen heiluttelee lukijaa, mutta kirja sisältää silti arvokasta ja yksityiskohtaista tietoa vaikkapa Tytärsaaren nuorisoseuran vaiheista, ”heimolaisista” eli heimo-yhteistyön parissa toimineista paikallisista, kulttuurimatkoista ja heimojuhlista saarelaisten ja virolaisten välillä ja monesta muusta seikasta, jopa saarelaisten folkloresta. Näin teos avartaa osaltaan Suomenlahden ulkosaarista jo kirjoitettua ja pulustaa varmasti paikkaansa.

Varsinaista seprakauppaa eli rannikkoalueilla keskiajalta lähtien harjoitettua vaihtokauppaa tarkastellaan usealta kantilta. Vuotuisiin sepramarkkinoihin liittyviä ns. saarenjuhlia eli saarenmiestenpyhiä selostetaan laajasti omassa luvussaan. Tärkeä havainto on myös kirjan nimessä vihjattu ero kaupaseprojen ja ikuisten eli ”sydänseprojen” välillä. Saarelaisten ja rannikkoseutujen asukkaiden välille syntyneet pitkäaikaiset kontaktit johtivat kiinteisiin ystävyys- suhteisiin, jopa avioliittoihin, elämänmittaiseen yhteyteen. Tässä mielessä seprakauppa ei siis suinkaan ollut vain kausiluonteista, mitä tuskin on liiemmin korostettu. Toisaalta vakisuhteet ulottuivat Viron rannikkoalueelta myös sisämaahan.

Tytärsaaren vuosisatain seprakauppa päättyi tunnetun traagisesti, kun saarelaiset evakuoitiin lokakuussa 1939, ja sitten elinvoimainen saari jouduttiin luovuttamaan Neuvostoliitolle. Sodan jälkeen kylmän sodan politiikkaa säästänyt saarelaisten ja ranta-asukkaiden leimaaminen ja etninen vainoaminen johti normaalien suhteiden jäädyttämiseen paitsi Suomenlahdella niin laajalti Itämeren itärannikolla. Piittaamattomuuden pienten kansanriippujen oikeuksia kohtaan saivat omakohtaisesti tuntee niin vatjalaiset, vironruotsalaiset kuin liiviläisetkin. Monien muiden ohella tytärsaarelaisetkin saivat oikeastaan kärsiä vainoharhaisuudesta, jonka varassa rantalaisten kulttuuria tuhottiin ja heidät suorastaan hivutettiin hengiltä.

Hannu Oittinen